

Název lekce (projektu)	Práva a povinnosti		
Škola	ZŠ Plaňany		
Vyučující - autor lekce	Mgr. Martina Kvasilová		
Věková skupina 12 – 13 let	Počet dětí 24	Počet dívek 11	Počet chlapců 13
Charakteristika dětí (dětí s SPU, výrazným talentem ...)	5 žáků s SPU, 2 žáci LMD (poruchy chování) žádný žák s výrazným talentem		
Téma, obsah, učivo	Lidská práva – regulátor vztahů, práva a povinnosti ve třídě. Komunikace, sebepoznání.		
Vyučovací předměty, kroužek, jiná forma	OSV jako samostatný předmět		
Délka lekce (projektu)	Semafor práv – 45 min Kodex třídy – 90 min		
Cíle pro oblast osobnostní a sociální výchovy	Rozvoj sebepoznání (v oblasti spolupráce, komunikace), mezilidských vztahů (tolerance, vzájemný respekt), spolupráce, postojů a hodnot (a jejich projekce v chování lidí). Vytvoření „Kodexu práv a povinností“ určité skupiny (třídy) za účelem bezpečného prostředí pro vzdělávání a rozvoj osobnosti. Výchova k lidské odpovědnosti – máme-li všichni určitá práva, máme zároveň povinnost si uvědomovat, ctít a bránit práva ostatních lidí.		
Cíle pro jiné oblasti (zejm. cíle předmětů, různých výchov atd. pokud se s nimi OSV spojuje)	<i>Protože se jedná o ukázky hodin/ lekcí, v nichž není osobnostní a sociální výchova spojena s učivem jiných předmětů, zůstává tato rubrika nevyplněna (poznámka redakce).</i>		

Průběh lekce
1. část

Výchovné a vzdělávací cíle a) OSV: b) jiné:	Činnost učitele (instrukce, otázky učitele atd.)	Činnost žáků a její organizační podoba/ forma	Pomůcky, materiál, technika	Čas
a) • rozvoj dovednosti vyjednávat, dosahovat konsenzu • rozvoj schopnosti „redakční práce“ • rozvoj schopnosti naslouchat a klást otázky • rozvoj schopnosti účelně a efektivně komunikovat	• učitel žáky pozitivně naladí a seznámí je s tématem „Práva ve třídě“ (zatím nezmiňuje souvislost s povinnostmi). Semafor práv • učitel losováním rozdělí žáky do skupin (po 3 - 4). • zástupcům jednotlivých skupin předá potřebné pomůcky a vysvětlí jim jejich úkol – <i>diskuse nad předloženými výroky a jejich rozdělení do skupin.</i> • červená představuje výroky nepravdivé, zelená pravdivé a žlutá výroky, které jsou pravdivé jen částečně. • zdůrazní, že <i>na zařazení výroku se musí shodnout celá skupina</i> a musí být posouzeny všechny předložené výroky.	• žáci si na arch papíru nakreslí semafor s tabulkou. • probírají jednotlivé výroky a ve skupině se rozhodují, kam který výrok zařadí. • výroky zaznamenávají do okýnek tabulky vedle odpovídající barvy semaforu, a to pomocí pořadových čísel v seznamu nebo klíčových slov (na pracovní listu tučným písmem).	• archy A3 (pro každou skupinu jeden) • fixy (červená, zelená, žlutá) • pracovní list „Práva ve škole“	20 minut
Reflexe (témata a otázky pro reflexi se žáky): 1. O kterých výrocích bylo snadné rozhodnout? 2. Bylo vám srozumitelné znění jednotlivých výroků? 3. Podařilo se vaší skupině dosáhnout společného stanoviska? 4. Bylo těžké se shodnout v rámci skupiny? 5. Co by mohlo usnadnit komunikaci?				
Reflexe učitele: Reflexe první části probíhala individuálně s jednotlivými skupinkami (tak, jak byli žáci hotovi s úkolem). Ukázalo se, že žáci nejvíce diskutovali o výrocích, které nakonec zařadili do žluté části. V některých skupinách už začali diskutovat o tom, které výroky přímo souvisí s jejich školní zkušeností.				

2. část

Výchovné a vzdělávací cíle a) OSV: b) jiné:	Činnost učitele (instrukce, otázky učitele atd.)	Činnost žáků a její organizační podoba/ forma	Pomůcky, materiál, technika	Čas
a) viz 1. – uvedené cíle se vztahují k celé aktivitě semafor práv .	• učitel vysvětlí další část úkolu – <i>přeformulovat výroky</i> ze žluté části tak, aby mohly být zařazeny do zelené.	• skupiny pracují stále ve stejném složení a plní zadané instrukce. • používají přitom slova jako „s výjimkou“, „někdy“, „obvykle“ apod.	• viz 1. část	10 minut
b)				
Reflexe (témata a otázky pro reflexi se žáky): 1. Souhlasíte opravdu všichni s výsledkem práce vaší skupiny? 2. Která část úkolu byla pro vás nejtěžší (nejjednodušší) a proč? 3. Jak jste postupovali v případě odlišných názorů? 4. Které výroky se dle vašeho názoru týkají vás osobně? 5. Podle čeho jste se každý z vás rozhodoval? 6. Jaké máte zkušenosti s dodržováním práv z uvedených výroků? 7. Překvapilo vás něco při této činnosti? 8. Dozvěděli jste se něco nového o sobě nebo o někom ze svých spolužáků?				
Reflexe učitele				

3. Část

Výchovné a vzdělávací cíle a) OSV: b) jiné:	Činnost učitele (instrukce, otázky učitele atd.)	Činnost žáků a její organizační podoba/ forma	Pomůcky, materiál, technika	Čas
a) • rozvoj schopnosti formulovat své myšlenky a obhájit svůj názor • rozvoj dovednosti vyjednávat, dosahovat konsenzu • rozvoj sebepoznání • rozvoj schopnosti naslouchat a klást otázky. • rozvoj schopnosti účelně a efektivně komunikovat • rozvoj spolupráce, tolerance • vytvoření „Kodexu práv“ ve třídě s využitím metod demokratického rozhodování	• učitel vyzve žáky, aby každý napsal jedno právo o kterém si myslí, že by mělo ve třídě platit. • postupně čte jednotlivé proužky (aniž by prozradil, od koho jsou). • po projití všech práv se zeptá, zda žáci chtějí ještě dodatečně navrhnout další práva.	• třída diskutuje o předčítaných právech a hlasuje o nich (pro přijetí musí být nadpoloviční většina). • přijaté návrhy se zapisují na balicí papír a jsou přijaty jako součást kodexu práv třídy. • žáci diskutují o případných dalších navrhovaných právech. • „Kodex práv“ bude vyvěšen na viditelném místě ve třídě. • všichni ho dodržují. • pokud se více než pět žáků domnívá, že některý bod není dodržován nebo by měl být upraven, vyškrtnut či doplněn, mohou svolat „shromáždění“ a své návrhy přednést.	• balicí papír, fixy, proužky papíru, psací potřeby	45 minut
Reflexe (témata a otázky pro reflexi se žáky): 1. Proč je dobré mít „Kodex práv“ naší třídy? 2. Jak jste vnímali, když většina rozhodla jinak, než byste chtěli vy osobně? 3. Co bychom mohli udělat pro dodržování „Kodexu“? 4. Překvapilo vás něco v průběhu diskuse? 5. Jaký význam pro každého z vás osobně má to či ono pravidlo? 6. Souvisí s tím vaše „životní filozofie“? 7. Povšimli jste si, že je dobré dávat pozor na to, jak různě rozumíme stejným pojmům?				
Reflexe učitele: Žáci hovořili o svých pocitech a způsobech rozhodování při hlasování. Snad díky předchozí aktivitě bylo pro žáky jednodušší chápat význam jednotlivých práv (a vůbec je zformulovat). Kultivovaněji probíhala i diskuse, žáci sami si uvědomili, že práva jsou nutně spojena s povinnostmi (ideální stav pro další aktivitu).				

4. Část

Výchovné a vzdělávací cíle a) OSV: b) jiné:	Činnost učitele (instrukce, otázky učitele atd.)	Činnost žáků a její organizační podoba/ forma	Pomůcky, materiál, technika	Čas
a) viz 3.	učitel napíše práva, na kterých se třída dohodla, na karty a položí je na stole lícem dolů. Prezentace jednotlivých skupin.	- žáci utvoří čtveřice. - každá skupina si vylosuje jedno právo a má za úkol sestavit seznam povinností, které se váží k uplatňování vylosovaného práva. - seznamy povinností skupiny prodiskutují a přepíší na arch balicího papíru. - žáci se vyjadřují formou komunitního kruhu. „Kodex povinností“ bude vyvěšen vedle „Kodexu práv“ a rovněž může být předmětem jednání zákonodárného shromáždění.	archy papíru, balicí papír, fixy	45 minut
Reflexe (témata a otázky pro reflexi se žáky): Zadat volné psaní vztahující se k celému tématu. Probrat otázky zaměřené zejména na uvědomění si svých schopností něco dodržet, uplatňovat stejné měřítko na sebe i na ostatní, provázanost práv a povinností.				
Reflexe učitele				

5. část

Výchovné a vzdělávací cíle a) OSV: b) jiné:	Činnost učitele (instrukce, otázky učitele atd.)	Činnost žáků a její organizační podoba/ forma	Pomůcky, materiál, technika	Čas
a) • přijetí společné odpovědnosti za pohodu každého člena skupiny • sebezpoznání • hodnoty	• učitel vloží do losovacího klobouku některé karty práv • současně vloží i několik listů čistých. • každý z žáků si se zavřenýma očima vytáhne kartu a učitel mu ji připevní na záda. • třída se chová tak, jakoby žáci ztratili právo, které mají na zádech. • diskuse	• žáci po přidělení práva prožívají běžné vyučovací hodiny a navzájem se chovají tak, jak je popsáno vlevo. • komunitní kruh – nejprve se vyjadřují ke svým pocitům ti, kteří ztratili nějaké právo	• karty práv, losovací klobouk, špendlíky	• 10 minut na instrukce a rozložování a připevnění karet na záda • několik vyučovacích hodin předcházejících hodině OSV

Reflexe (témata a otázky pro reflexi se žáky):

1. Jak jste se cítili?
2. Poznali jste, jaké právo je vám odpíráno?
3. Bylo by hodně nepříjemné, kdybyste toto právo neměli ve vašem „Kodexu“?
4. Jak jste jednali s těmi, kteří přišli o svá práva?
5. Jak jste se snažili překonat nebo kompenzovat ztrátu práva?
6. Dozvěděli jste se něco překvapivého o sobě či o ostatních?
7. Stalo se vám i v běžném životě školy, že se k vám někdo chová tak, jako byste ztratili určité právo?

Reflexe učitele:

Tato část se bude teprve realizovat.

Předpokládám, že díky novým zkušenostem budou žáci chtít vytvořené kodexy přepracovat, možná bude potom pro ně jednodušší se jimi řídit.

Celková reflexe

Bylo dosaženo cílů? (podle čeho soudíme, že se nám podařilo dosáhnout cílů)	Úspěch je, že jsme se opravdu na některých věcech shodli! Z výstupů a reflexí je možné usoudit, že se podařilo zlepšit komunikaci (naslouchání, formulace a obhajoba názoru) a vzájemnou toleranci (někteří konečně pochopili důvody druhých k určitému chování). Uvědomila jsem si, jaké prostředí potřebuji k efektivní školní práci a jak mi v jeho tvorbě může pomoci respektování určitých norem.
Co se osvědčilo?	Před formulací vlastních práv pracovat s předloženými a porozumět jejich obsahu.
Co bych příště udělal/ a jinak?	
Která zkušenost může platit obecně?	
Měla tato práce nějaký přínos pro mne osobně? Pokud ano, jaký?	Během diskuse jsem se dozvěděla řadu informací o osobnostech žáků a jejich potřebách, o tom, co nefunguje, jak by si představovali, i o tom, co i já mohu udělat pro zlepšení. Ne vždy se podaří lekce tak, jak si člověk naplánuje, ale z téhle mám opravdu dobrý pocit (už proto, že tvorba pravidel s těmito dětmi byla vždy trochu oříškem).
Další poznámky?	Otázka je, jak dlouho bude „Kodex“ ve třídě fungovat.
Použitá literatura, převzaté materiály, vlastní materiály	D. Selby, G. Pike – CVIČENÍ A HRY pro globální výchovu 2. Materiály z kurzů Dokážu to, dílen PAU.